

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра банківської справи та страхування

ЗАТВЕРДЖЕНО
Економічний факультет
«13» червня 2025 р.

*РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СТРАХУВАННЯ»*

Галузь знань *05 Соціальні та поведінкові науки*

Спеціальність *051 Економіка*

Освітня програма *Економіка підприємства*

Факультет *Економічний*

Розробники: *Олена ЖАРІКОВА доцент кафедри банківської справи та страхування, кандидат економічних наук, доцент*

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни «СТРАХУВАННЯ»

Дисципліна «Страховання» є важливою складовою підготовки фахівців у галузі економіки, фінансів та права. Вона охоплює теоретичні основи страхування, його економічну сутність, функції та принципи. Розглядаються класифікація страхування, основні види особистого, майнового та соціального страхування. Значна увага приділяється аналізу страхових ризиків та механізмам їхнього покриття. Вивчаються особливості укладання та виконання договорів страхування. Окремий розділ присвячений страховому ринку, його учасникам та інфраструктурі. Досліджуються основи актуарних розрахунків і тарифної політики страхових компаній. Аналізується державне регулювання страхової діяльності та міжнародна практика страхування. Курс сприяє формуванню навичок оцінювання страхових продуктів і прийняття управлінських рішень у цій сфері. Вивчення дисципліни забезпечує підготовку фахівців, здатних ефективно діяти на страховому ринку. Дана дисципліна розкриває сутність, функції та принципи страхування, а також його роль у фінансовій системі держави. Вивчаються види страхування, страхові ризики, страхові послуги та умови договорів страхування. Особлива увага приділяється правовому регулюванню страхової діяльності та системі державного нагляду. Курс формує практичні навички аналізу страхових продуктів і прийняття рішень у сфері страхового бізнесу.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	051 Економіка	
Освітня програма	Економіка підприємства	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	ні	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	
Семестр	4	
Лекційні заняття	30 год.	
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Лабораторні заняття	- год.	
Самостійна робота	90 год.	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	2	-

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою є формування у майбутніх економістів системи спеціальних знань та вмінь з проблем розвитку та сучасного стану системи страхового захисту. Формування у майбутнього фахівця здатності динамічно поєднувати знання, уміння, комунікативні навички і спроможності з автономною діяльністю та відповідальністю під час вирішення завдань та проблемних питань у галузі економіки підприємства та підприємництва, впровадження інноваційних технологій у професійну діяльність. Передбачити різні можливості щодо подальшої зайнятості студентів, їх кар'єри та можливостей професійного зростання. Надати студентам системні знання про теоретичні та практичні засади функціонування страхового ринку, сформувати у них розуміння механізмів страхового захисту, розвиток навичок аналізу страхових ризиків, укладання страхових договорів та прийняття обґрунтованих рішень у сфері страхування.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

фахові компетентності спеціальності (СК):

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Програмні результати навчання (ПР):

ПРН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма					Заочна форма			
	тижні	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
			л	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовий модуль 1. Місце і роль страхування в суспільстві									
Тема 1. Сутність, принципи та роль страхування	1	12	2	2	45				
Тема 2. Класифікація страхування	2	12	2	2					
Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка	3	12	2	2					
Тема 4. Страховий ринок	4-5	12	2	2					
Тема 5. Страхова організація	6	12	2	2					
Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності	7	13	4	4					
Разом за модулем 1	73		14	14					
Змістовий модуль 2. Складові страхового процесу									
Тема 7. Особисте страхування	8-9	12	2	2	45				
Тема 8. Майнове страхування	10-11	12	2	2					
Тема 9. Страхування відповідальності	12	12	2	2					
Тема 10. Перестрахування і співстрахування	13	13	2	2					
Тема 11. Доходи, витрати і прибуток страховика	14	14	4	4					
Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії	15	14	4	4					
Разом за модулем 2	77		16	16					
Усього годин	150		30	30 -	90				

3. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність, принципи та роль страхування	2
2	Класифікація страхування	2
3	Страхові ризики та їх оцінка	2
4	Страховий ринок	2
5	Страхова організація	2
6	Державне регулювання страхової діяльності	4
7	Особисте страхування	2
8	Майнове страхування	2
9	Страхування відповідальності	2
10	Перестрахування і співстрахування	2
11	Доходи, витрати і прибуток страховика	4
12	Фінансова надійність страхової компанії	4
Разом		30

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Класифікація страхування	2
2	Страхові ризики та їх оцінка	2
3	Страховий ринок	2
4	Страхова організація	2
5	Державне регулювання страхової діяльності	2
6	Особисте страхування	4
7	Майнове страхування	2
8	Страхування відповідальності	2
9	Перестрахування і співстрахування	2
10	Доходи, витрати і прибуток страховика	2
11	Фінансова надійність страхової компанії	4
12	Класифікація страхування	4
Разом		30

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Самостійна робота 1. Місце і роль страхування в суспільстві	45
2	Самостійна робота 2. Складові страхового процесу	45
Разом		90

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних робіт, проектів;
- реферати, наукові есе;
- вирішення дискусійних питань в малих групах.

7. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму;
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Змістовий модуль 1. Сутність, виникнення та функції НБУ		
Практична робота 1. Сутність, принципи та роль страхування	ПРН 5, 6, 13, 18, 22. У т.ч. здобувачі освіти будуть знати: необхідність страхового захисту та його форми, функції та принципи страхування, наукове та практичне значення класифікації страхування, класифікацію та вміти оцінити страхові ризики, особливості формування і розвитку страхового ринку в Україні. Розуміти страхову компанію як частину економічної системи. Студенти також повинні розуміти механізми функціонування страхового ринку та його роль у фінансовій систем.	10
Практична робота 2. Класифікація страхування		10
Практична робота 3. Страхові ризики та їх оцінка		10
Практична робота 4. Страховий ринок		10
Практична робота 5. Страхова організація		10
Практична робота 6. Державне регулювання страхової діяльності		10
Самостійна робота 1.		10
Модульний тест 1		30
Всього за модулем 1		100
Змістовий модуль 2. Кредитно-розрахункові відносини НБУ з комерційними банками		
Практична робота 7. Особисте страхування		10

Практична робота 8. Майнове страхування	ПРН 5, 6, 13, 18, 22. У т.ч. здобувачі освіти будуть знати та розуміти як здійснюється страхування життя, пенсій, від нещасних випадків та медичне страхування. Знати та розуміти основні умови та порядок страхування майна юридичних осіб і громадян, як страхуються транспортні засоби, вантажі, а також фінансово-кредитні ризики та депозити. Знати та розуміти основні умови та порядок страхування відповідальності. Знати перестраховування та співстраховування. Знати особливості фінансово-економічної діяльності страховика. Знати поняття фінансової надійності страховика та умови забезпечення його платоспроможності	10
Практична робота 9. Страхування відповідальності		10
Практична робота 10. Перестраховування і співстраховування		10
Практична робота 11. Доходи, витрати і прибуток страховика		10
Практична робота 12. Фінансова надійність страхової компанії		10
Самостійна робота 2.		10
Модульний тест 2		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2 + M3) / 3 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn (<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4325>);
2. Конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4325>
4. Жарікова О.Б., Аврамчук Л.А. Навчальний посібник з дисципліни "Гроші і кредит" для студентів ОС «Бакалавр» спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 071 «Облік і оподаткування», 051 «Економіка». Київ: ЦП Компринт, 2019. 440 с.

5. Жарікова О.Б., Аврамчук Л.А. Навчальний посібник (видання перероблене і доповнене) для студентів ОС «Бакалавр» спеціальностей: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 071 «Облік і оподаткування», 051 «Економіка». Київ: ЦП Компрінт, 2020. 440 с.
6. Аврамчук Л.А., Жарікова О.Б. Курс лекцій з дисципліни «Гроші і кредит» для ОС «Бакалавр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 051 «Економіка». Київ: ЦП Компрінт, 2020. 200 с.
7. Жарікова О.Б., Муравський О.А. Методичні вказівки з вивчення дисципліни "Страхування" для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 051 "Економіка" (ОП "Економіка підприємства"). Київ: ТОВ «Компрінт», 2024. 60 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Богріновцева Л.М., Дудник Л.Р. Ризики у страховій діяльності та шляхи їх мінімізації. Актуальні проблеми менеджменту, фінансів та публічного управління в сучасних глобалізаційних процесах: зб. матеріалів VII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 19 березня 2020 р. Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. С. 329-331 10.
2. Богріновцева Л.М., Житар М.О., Чамор Г.С. Фінансова стійкість страхових компаній: управління ризиками. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. 2019. №1. С.7-19
3. Богріновцева Л.М., Заяць Д.Г. Діяльність страхових компаній в Україні: проблеми та перспективи розвитку. Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України: зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф., 26-27 березня 2020 р. Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2020. С. 89-91.
4. Богріновцева Л.М., Іванов І. Ю. Переваги інтернет-страхування в Україні. Молодіжний податковий конгрес: зб. тез 20 трав. 2020 р. Ірпінь: Вид-во Університету ДФС України, 2020. С. 1058-1059.
5. Богріновцева Л.М., Приходько Є. С. Розвиток майнового страхування в Україні. Актуальні проблеми менеджменту, фінансів та публічного управління в сучасних глобалізаційних процесах: зб. матеріалів VII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 19 березня 2020 р. Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. С. 332-334 14.
6. Богріновцева Л.М., Фісюк Е.В. Особливості розвитку особистого страхування в Україні. Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України: зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф., 26-27 березня 2020 р. Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2020. С. 92-94.
7. Богріновцева Л.М., Чамор Г.С. Напрямки вдосконалення фінансової стійкості страхових компаній України. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. 2019. №2. С. 20-32
8. Жарікова О.Б., Черкесенко К.І. Банкострахування: нові виклики та перспективи розвитку в Україні. Науковий журнал «Біоекономіка та аграрний бізнес». Вип. 4 №3. 2020 р. С.76-87. URL: <http://dx.doi.org/10.31548/bioeconomy>
9. Жарікова О.Б., Пащенко О.В. Підвищення якості молочної продукції товаровиробників України відповідно європейських стандартів. Науковий журнал «Біоекономіка та аграрний бізнес». Том 11. №1. 2020 р. С.76-87. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Bioeconomy/article/view/14438>.

10. Zharikova O.B, Pashchenko O.V. Financial and economic activity of agrobusiness according to international standards. Scientific bulletin of Kherson state university. Series «Economic Sciences». №42/2021. P.64-72. URL: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2021-42-10>
11. Жарікова О.Б., Пащенко О.В. Диференціація доходів населення в сучасних умовах розвитку економіки. Науковий журнал «Біоекономіка та аграрний бізнес». Вип. № 1. 2021. С.45-55. URL:<http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Bioeconomy/article/view/15420>
12. Zharikova O.B, Pashchenko O.V. Inequality in the household income distribution in Ukraine. Науковий журнал «Біоекономіка та аграрний бізнес». Вип. №3. 2021. С. 125-135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_22%281%29__25.
13. Zharikova O., Verbovenko.I. Formation of a quality credit portfolio of Ukrainian Banks: state and structure of the credit portfolio of PrivatBank JSC by different sectors of the economy. Bioeconomy Journal. Том 13. Вип. №4. 2022 Р. 54-70. URL: <https://journals.nubip.edu.ua/index.php/bioeconomy/issue/view/729>
14. Жарікова О.Б., Пащенко О.В. Жофань У. Розвиток маркетингової стратегії підприємств аграрного сектору на зернових ринках України та КНР. Bioeconomy Journal. ВІП. Том 14 Вип. №1. 2023 Р. 55-75. URL: <https://journals.nubip.edu.ua/index.php/bioeconomy/issue/view/736>
15. О.В. Zharikova, О.В. Pashchenko, М.С. Smalyuh. Ensuring effective management of the credit portfolio of a commercial bank in the conditions the modern crisis. Bioeconomy Journal. Том 14. Вип. № 2 (2023). URL: <https://journals.nubip.edu.ua/index.php/bioeconomy/issue/view/747>
16. Жарікова О.Б. Пащенко О.В. Методичні засади аналізу витрат домогосподарств України. Bioeconomy Journal. Том 14. Вип. № 3 (2023). С.34-52. URL: <https://journals.nubip.edu.ua/index.php/bioeconomy/issue/view/756>
17. Пащенко О.В., Жарікова О.Б. Доходи та витрати сільського населення та їх вплив на рівень життя. Науковий журнал «Економіка і управління бізнесом». Том 14. Вип. №4. 2023. URL: <https://journals.nubip.edu.ua/index.php/bioeconomy/issue/view/>
18. Жарікова О.Б., Пащенко О.В. Жофань У. Аналіз сучасного стану та перспективи розвитку ринку зернових культур в Україні. Ефективна економіка, № 10, жовтень 2023 р. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/2341>
19. Olena Zharikova (2023). Risk-Return Relationship in the Nigerian Stock Market: Comparative between Fama-French Five-Factor Model and Higher Moment Fama-French Five-Factor Model National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine. Облік і фінанси, №1(99), 2023. p-ISSN 2307-9878, e-ISSN 2518-1181 URL: <https://afj.org.ua/pdf/969-spivvidnoshennya-rizik-pributok.pdf>
20. О.Б. Жарікова, О.В. Пащенко, Т.А. Гребенюк. Ринок іпотечної нерухомості: кредитування домогосподарств комерційними банками України під час воєнного стану. Економіка і управління бізнесом. Науковий журнал. Том. 15, № 1, 2024. URL: <https://economicscience.com.ua/uk/journals/t-15-1-2024>